

mange gaardbrugere og andre interesserede, som det ellers er vanskeligt at faa sammen.

Der er paa reiserne tegnet adskillige nye medlemmer i myrselskabet, og interessen for myrselskabet er i det hele taget vokset, efter hvert som sagens nationaløkonomiske betydning bliver mere almindelig kjendt omkring i landet.

Sekretæren kom hjem fra sine reiser den 16de september.

Blandt de andragender, som jaar ikke har kunnet efterkommes, kan nævnes et fra Jæderen, hvor der er paa tale at faa i stand en tidsmæssig brændtorvfabrik. Indtil videre har dette maattet ordnes pr. korrespondance. Desuden er der specielt fra Nordland indkommet flere andragender om myrundersøgelser, hvilke forhaabentlig vil kunne foretages i løbet af næste sommer.

Paa Mære landbrugsskole i N. Tr. amt havde myrselskabets formand i septbr. møde med samtlige grundeiere i de store Mæresmyrer samt amtmand Løchen m. fl. Der blev vedtaget bindende salgstilbud fra eierne til Sparbu kommune, til hvem henvendelse er skeet om kjøb af myrene og forberedelse af dette for dyrkning.

HVAD ER BETINGELSERNE FOR EN RATIONEL BRÆNDTORVINDUSTRI?

Delvis bearbejdet efter *Larson og Wallgren*: »Om Brændtorvindustrien i Europa».

DEN første betingelse for en lønnende torvdrift er, **at man har dertil skikkede myrer**, og for at bringe dette paa det rene maa man lade disse undersøge af sagkyndige.

Herved er det ikke alene paakrævet at *foretage dybboringer* for derved mekanisk at undersøge beskaffenheden af torven i de forskellige lag, men man maa ogsaa udtage prøver for teknisk-videnskabelige undersøgelser af askegehalt og brændværdi. Selv den dygtigste fagmand kan ikke altid med bestemthed afgjøre, om en torv er brugbar eller ei, forinden de teknisk-videnskabelige undersøgelser foreligger.

Askegehalten kan være høist forskjellig, kan variere fra endogsaa under 1 pct. og opover. 4 à 5 pct. ansees som normalt og 6 pct. for det høieste for god brændtorv. 10 pct. askegehalt er anden classes vare, og 15 pct. er det høieste tilladelige. Hvis askegehalten er endnu høiere, kan torvdrift kun tilraades under særlig gunstige omstændigheder, det vil sige, hvor torven skal bruges lige ved myren og andet brændsel falder dyrere.

Brændværdien er ogsaa forskjellig beroende paa askegehalt, vandgehalt, modenhedsgrad og af hvilke planter torven er dannet. For første classes brændtorv bør brændværdien af den aske- og vandfrie prøve være mindst 5 000 kalorier pr. kg., bestemt ved kalorimeterforsøg.

Desuden maa man lade myren opmaale, kartlægge, nivelere og profilbore for at kunne beregne indholdet af samme.

Myren bør ikke være opfyldt af for mange rødder og stubber og bør mindst have en dybde af 2 m. Desuden falder det af sig selv, at myrens beliggenhed i forhold til kommunikationsmidler er af stor betydning.

Aller helst bør myren tørlægges og planeres i aar, forinden brændtorvfabrikationen paabegyndes.

Ved afgrøftning synker myren sammen, sætter sig, og for hvert spadtag i myren erholdes derved mere torv, end hvis myren ikke er tørlagt. Det koster ikke mere at lægge ud, vende og stable en torv, som i tør tilstand veier f. ex. 0,5 kg., end at haandtere saadan, som efter tørkningen kun veier 0,25 kg.

Der bør være anledning til at kunne afgrøfte myren til bunds. Det er ikke nok, at man graver en hovedgrøft, men man maa ogsaa planmæssig anordne en række mindre aabne eller tildækkede grøfter, der udmunder i hovedgrøften, hvorved myrens overflade bliver mest mulig tør og fast. Herved egner den sig bedre til tørkeplads og til at gaa paa baade for arbejdere og heste. Endvidere bør myren oin-sorgsfuldt planeres, hvorved man foruden at lette transporten af torven fra maskinen til tørkefeltet faar den udlagte torv bibeholdt i en mere regelbunden form, og kan derved i maal tørkeplads rumme mere torv.

Myren bør helst ligge høit og frit, og omgivende træer, der kan hindre, at vinden faar blæse frit over myren, bør nedhugges, idet *vindens indvirkning paa torvens tørkning er større end solvarmens.*

Der bør være anledning til *en langstrakt — mindst 300 m. — retliniet arbejdslinie* og tilsvarende stor tørkeplads.

Hvor meget brændtorv man kan blive istand til at producere afhænger af myrens størrelse og det disponible areal til tørkeplads, samt de lokale forhold, regnmængden, vindstyrken og temperaturen. Man kan under vore forhold neppe regne mere end 15 à 25 tons pr. maal effektivt tørkeareal og aar.

Fabrikation af maskinformtorv kan fortrinsvis anbefales *paa store myrer*, hvor man har anledning til masseproduktion, helst 5 driftssikre maskiner paa en myr, der er mindst 500 maal stor og mindst 2 meter dyb. Først i dette tilfælde bliver maskinformtorven virkelig billig, idet administrationsomkostninger og forskjellige andre udgifter bliver forholdsvis mindre. Ogsaa her gjælder den regel, at det er de store anlæg, der svarer sig bedst.

For tidsmæssig drift kan man som regel kun anbefale at udnytte myrer paa *ned til 100 maal*. Paa mindre myrer end 100 maal og mindst 2 m. dybde kan saadan torvdrift kun anbefales, hvor man har tilstrækkelig tørkeplads paa fast mark ved siden af myren.

Fabrikationen bør især for mindre anlæg kunne kombineres med anden drift, hvorved administrationsudgifter m. v. kan formindskes, eller ogsaa bør man slutte sig sammen og drive flere saadanne anlæg under en fælles administration. Hvor dertil er anledning, bør man *kombinere torvstrø- og brændtorvfabrikationen*, hvorved arbejderne kan sysselsættes længere tid af aaret. Arbejderne bør være øvede, og det har

vist sig heldigst, at der arbeides paa akkord; men for at saa skaa kunne ske til arbeidernes tilfredshed, maa materiel og maskineri funktionere uden driftsforstyrrelser, alt maa gaa som et urverk.

Det anvendte maskineri bør rette sig efter torvens beskaffenhed og myrens størrelse. Er dette ikke tilfældet, indtræder driftsforstyrrelser, som fordyrer varen. Maskinen faar ikke stoppes af en eller anden aarsag, transportvognene faar ikke spore ud og hindre arbejdets jevne gang m. m. Arbeideren kan ikke ellers med sikkerhed beregne sin dagløn, han bliver mismodig og mistroisk og gaar sin vei. Selv om et første klasses maskineri er noget dyrere, betaler det sig derfor vel i længden.

Naar en sagkyndig har udarbejdet arbejdsplan for myrens udnyttelse og første klasses maskineri er anskaffet, bør arbejdsplanen konsekvent befulgtes og alle eksperimenter undgaaes. Nybegyndere i torvdrift undervurderer som oftest vanskelighederne og faar væbne sig med taalmodighed. Man bliver selv ikke øvet med én gang og arbejder heller ikke. Myren bliver i almindelighed ikke tilstrækkelig tørlagt før det tredje aar efter afgroftningen.

Man maa have tilstrækkelig anlægs- og driftskapital og man maa gjøre regning paa, at anlægget muligens ikke giver noget udbytte de første par aar. Som regel kan man ikke paaregne, at brændtorvens produktionspris kommer ned til det normale før efter et par aars forløb.

VORE BRÆNDTORVFABRIKER.

Motto: Ethvert ton brændtorv, der udvindes af vore myrer og brændes istedetfor stenkul, repræsenterer en formindsket kulindførsel af 10 krones værdi. Vi indfører gennemsnitlig for 30 millioner kroner stenkul, koks og cinders aarlig.

I. A/S HARØENS TORVFABRIK.

Harøens beliggenhed. I Romsdals amt, mellem de mange holmer og skjær yderst ude ved havet, omtrent ret vest for Molde, ligger Harøen. En stor del af øen er myr, antagelig tilsammen omkring 2000 maal. Sydligst hæver sig et mindre fjeldparti, ellers er øen flad. Omkring det sydlige parti og paa nordpynten, samt enkelte steder langs vestkysten findes dyrket mark, men gaardene er smaa og befolkningen lever mest af fiske. Paa sine steder har man taget fra myren og klædt fjeldet. Skog findes ikke, saaat man fra umindelige tider har anvendt torv som brændsel. Ligesom paa flere andre steder skjæres torv i de grunde myrer og i udkanten af de store, hvor torven er saapas moden og fast, at den egner sig for stiktov. De store dybe myrstrækninger har hidindtil ligget urørt.

FRA slegtled til slegtled er befolkningen paa Harøen vandt til at skjære torv paa sin gamle maade. Det eneste værktøj, man trænger, er en smal spade af træ, nederst paaspigret et retvinklet skjær af staal. Arbejdet paagaar i ledige stunder om vaaren og der har aar om andet været solgt ikke saa lidet torv til fiskeværene rundt omkring. Da maskinen kom.

Da det rygtedes paa øen, at man tænkte paa at bearbejde torven ved hjælp af maskiner, rystede mange paa hovedet. End mere skeptisk stillede de sig til sagen, da de saa, at man begyndte at grave grøfter i myren, samt flaabakke og planere myroverfladen til tørkeplads. Sligt arbejde kunde umulig lønne sig! De var vandt til at lægge torvstykkerne ud til tørkning hvorsomhelst rundt omkring den grav, i hvilken torven skjæres, og myren er stor, der er plads nok, hvorfor koste saadant arbejde paa den?

En smule interesseret saa befolkningen maskinen blive bragt iland paa øen, men da den saa vær færdig opsat og begyndte at arbejde, blev det klart for enhver, at dette maatte gaa galt. Det var sandelig synd paa al den gode torv nede i myrens dybere lag, at man ødelagde den ved at kaste ind i maskinen ikke alene ogsaa den daarlige mose men tillige halvraadne rødder, ja sogar græstorven og lyngen! Kort sagt alt med undtagelse af enkelte forekommende store træstammer og haarde tyrrødder. Og da de saa fik se resultatet blev tvivlen til vished. Ud af maskinen kom en lang tyk stræng, vistnok ensartet, men det var jo en grødagtig seig og blød masse, der blev afskaaret i korte stykker og udlagt paa den saa omsorgsfuldt planerede og tørlagte myr. Det var indlysende, at saa tykke, som torvstykkerne var, kunde de umulig blive tørre og kom der nogle dages regn, saa vilde den bløde masse blive vasket bort altsammen!

Og der kom regn, vind og solskind om hverandre, men lidt efter lidt begyndte torvstykkerne at krybe sammen, efterhvert som de tørkede, indtil de kun var $\frac{1}{4}$ saa store som før og efterhaanden byggedes op den ene torvstak efter den anden ud over myren. Torven var tør, fast og tung samt af en kvalitet, som man ikke havde tænkt mulig. — Da først forstod befolkningen paa Harøen, at maskinbehandlingen alligevel ikke er saa værst.

I de senere aar er det gaaet tilbage med salget af torv til fiskeværene. Stiktorven er saa uensartet, let i vegten og porøs, den smuler gjerne og giver meget affald, hvilket bidrager til torvlugten. Fiskeren kjøber hellere birkeved, selv om den er dyrere. Torv og birkeved.

Inderst inde i Romsdalsfjordene findes en smule birkeskog og skogen er jo saa nem at sætte i penge, derfor hugges den ned til ved. Den ene jagteladning birkeved efter den anden seiler ud til fiskeværene, — de mange smaa holmer og skjær, hvor intet brændsel findes, men hvor fiskeren saa vel trænger at varme sig, naar han kommer hjem fra sit daglige stræv ude paa søen.

Nu er der kommet igang en tidsmæssig brændtorvfabrik paa en af de store øer mellem de mange holmer og skjær, saa nu kan man faa kjøbt brændtorv af en langt bedre kvalitet end før og saavel billigere som bedre end birkeveden.

Birkeskogen inde i fjordene kan faa lov til at vokse, den kan tjene til et bedre øiemed end til brændsel.

Forsøgs-
driften.

PAA østkysten af Harøen har »*Aktieselskabet Harøens Torvfabrik*« nu begyndt rationel torvdrift med en fra Sverige indkjøbt torv-maskine Anrep II.

Torvmaskinen paa Harøen.

Driften kan ikke tages synderlig hensyn til, maa nærmest betragtes som øvelsesarbejde for at skaffe sig erfaring, særlig m. h. t. torvens torkning, saaat man til vaaren kan gaa igang for alvor med desto større sikkerhed. Arbejdet begyndte sent og uden paa langt nær med fuld arbejdsstyrke. Afgrøftning og planering var der paa forhaand ikke sørget for i tilstrækkelig udstrækning, saaat dette arbejde maatte udføres efterhaanden. Til at begynde med aftorvedes først et 0,5—1 m. dybt parti myr lige ved stranden, og hvor torvens askegehalt er saa høi, at en stor del er uanvendelig som handelsvare, men kan bruges til eget behov. Dette nævnes til advarsel for lignende anlæg. Senere flyttedes op til et dybere parti af myren, men uden tilstrækkelig lang

arbejdslinie eller fornøden stor tørkeplads, og med et noksaa kuperet terræn, tildels ogsaa sønderskaaret af dybe grøfter, som naturen i tidens løb har dannet for at skaffe vandafløb. Her er altsaa forholdene ogsaa mindre gunstige, og man skal derfor ikke arbejde der mere.

DEN egentlige drivværdige store og flade myr ligger nogle hundrede meter længere inde paa øen. Her er der nu udseet et arbejdsfelt med 500 m. arbejdslinie, der er bleven meget nøiagtig undersøgt med et borhul for hver 20 m. afstand. Dybden i arbejdslinien varierer mellem 2 og 3 m., længere ude paa myren er dybden 4 m. Prøver udtoges ved hver 40 m. afstand i arbejdslinien fra alle lag undtagen bundlaget. En generalprøve er undersøgt af statens kemiske kontrolstation i Trondhjem og gav følgende resultat:

Hvor torvdriften skal foregaa

Askegehalt 3,7 pct. Brændværdi) af den aske og vandfrie prøve 6155 kalorier pr. kg. Brændværdi af den vandfrie prøve 5928 kalorier pr. kg og brændværdi med 20 pct. vand — altsaa i lufttør tilstand — 4622 kalorier pr. kg.* Dette er en af de bedste torvprøver, der hidindtil er undersøgt i vort land.

Myren er nu afgrøftet til bunds. 60 maal er flaaehakket og planeret til tørkeplads, d. v. s. 120 m. bredde langs den 500 m. lange arbejdslinie. Tørkepladsen er tørlagt ved aabne grøfter med 24 m. afstand.

Alt er saaledes i orden til at begynde for alvor til vaaren, saasnart veirforholdene tillader.

VAAREN kommer almindeligvis tidlig paa Harøen, og tælen er ubetydelig, saaat man venter at kunne begynde allerede i april maaned og gjør regning paa at kunne holde paa i omkring 4 maaneder. Fra begyndelsen af juni indtil midten af juli maaned er det meningen at arbejde med dag og natskift.

Betingelserne for torvdrift.

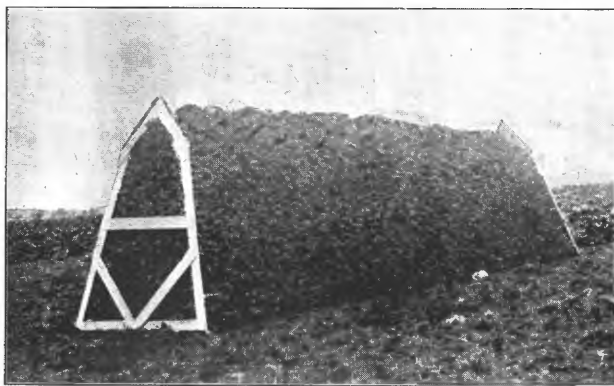
Veirforholdene paa Harøen er saa gunstige for torvdrift, som det overhovedet kan ventes paa disse kanter af landet. Nedbørsmaalinger findes ikke, men i henhold til de af det meteorologiske institut udgivne diagrammer over nedbøren ligger Harøen inden 800 millimeter kurven, har altsaa betydelig mindre nedbør end inde paa fastlandet. Selv om det regner længere tid ad gangen, saa er der dog aldrig vindstille, *det blæser bestandig, hvilket er hovedsagen.*

Blandt *vanskelighederne ved torvens tørkning* kan nævnes afvekslende regn og solskin, samt at solvarme og vind i forening frembringer en for stærk tørkning, saaat torven sprækker og foraarsager at der bliver affald. Tidspunktet for torvens vending, rejsning og stabling spiller en stor rolle for tørkningen, hvorfor der er foretaget forsøg og iagttagelser hermed.

*) Brændværdien er bestemt ved professor Parr's kalorimeter. Som konstant er brugt 1450 k.

For at beskytte torven saavel mod regn som mod sol maa den snarest mulig bringes i stak. Disse stakke maa da være byggede med ventilationsaabninger, saaat vinden kan blæse tvers igjennem. I almindelighed bør stakkene først bygges smaa og derefter forøges, hvorved kjærnen bliver tør. Regnveir har liden indflydelse paa vel bearbejdet maskinformtorv, naar den først har faaet nogle dages godveir. I regn og blæsende veir er der ingen sikrere eftertørkning end i ventilerede og vel byggede torvstakke.

Hosstaaende illustration viser en torvstak af samme sort, som anvendes paa Harøen.

Torvstak.

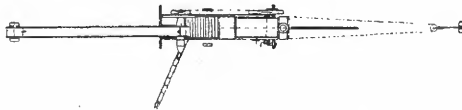
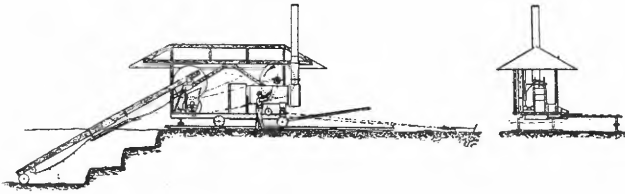
Man har i Romsdals amt aarhundreders erfaring i at bygge torvstakke. En saadan, der havde staaet vinteren over blev nedrevet og undersøgt. Det viste sig, at torven var fuldstændig lige god indeni stakken. Kun torvenderne, der overalt maa vende ud, var en smule forvitrede. Naar dette lader sig gjøre med stiktorv, hvor meget mere med vel bearbejdet maskinformtorv.

Det er saaledes ikke nødvendig i bygge kostbare huse for torvens opbevaring. Dog er det meningen at bygge et lagerhus nede paa bryggen, forat man der kan have tilstrækkeligt stort forraad af torv til at kunne laste i en fart, idet havneforholdene er mindre gunstige og vanskeliggjør afskibningen. Naar nordenvinden staar paa, er det omtrent umulig at komme iland, saaat man maa benytte sig af de dage, da det blæser mindre, til at laste ind torven for videre forsendelse.

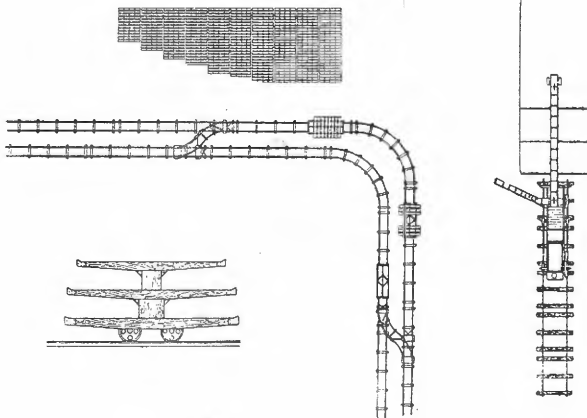
Maskineriet, der er første klasses, arbejder udmerket og uden driftsforstyrrelser. Hosstaaende illustrationer viser maskinen som den ser ud paa myren, en tegning af maskinen, samt transportmateriellet (se side 20 og 23).

Der er forholdsvis lidet rødder i myren, saaat arbeidet vil kunne gaa jevnt og sikkert frem, naar man for alvor kommer igang.

I det hele taget er der betingelser for at kunne producere en god og billig maskinformtorv.

Anreps torvmaskine.

Transportmateriel.

ANLÆGGET eies med $\frac{1}{3}$ hver af d'herrer Olaf A. Devold, Nils Øiehaug og Aasæter, samtlige af Aalesund. De to sidstnævnte arbejder selv med i driften, Øiehaug som bestyrer og maskinist, Aasæter som arbejdsformand. Aktiekapitalen er paa 21,000 kr. For myren er betalt 2500 kr. Maskinen med lokomobil koster inklusive fragt og montage samt alt tilbehør 10,000 kr. Der er bygget en bestyrerbølg for 1000 kr. og en arbejderbarakke for 2000 kr. De forberedende arbejder paa det nye arbejdsfelt har kostet ca. 800 kr. Anlægget koster saaledes hidindtil ca. 16,300 kr. Hertil kommer da driftsudgifterne over hvilke opgaver foreløbig ikke foreligger.

De hidind
til op-
naaede
resultater.

Maskinen blev første gang sat i arbejde den 2ode mai og stoppedes den 8de august. I denne tid var maskinen kun igang i 40 dage. Der er i det hele tilvirket 576,000 stk. torv à 0,88 kg. eller ca. 500 tons. En hektoliter torv à 46 stk. veier 38,5 kg. Til brændsel for

lokomobilet medgik ca. 30 tons torv og ca. 70 tons haves i beholdning for næste aar. En del heraf har en for høi askegehalt til at kunne sælges og noget blev sat for sent i stak, saaat det først bliver tilstrækkelig tørt til vaaren.

Man har altsaa 400 tons tilsags.

Paa grund af at de forberedende arbejder blev udført vekselvis ved siden af torvdriften, blev en regelmæssig og kontinuerlig drift paa mange maader hindret, og det er derfor umulig at opgive nøiagtige opgaver over torvens kostende.

Arbejdsstyrken bestod af 9 à 10 voksne mænd, 2 à 3 gutter og 1 maskinist, der tillige er bestyrer og regnskabsfører. Paa grund af den uregelmæssige drift arbejdedes ikke paa akkord. De voksne arbejdere betales kr. 2,50 og gutterne kr. 0,90 à 1,00 pr. 10 timers arbejdsdag.

Den største dagstilvirkning var 18,000 stk. torv og den gennemsnitlige 14,400 stk. torv eller ca. 12 tons. Til sommeren, naar alt er i den tilbørlige orden, bør der kunne opnaaes den dobbelte produktion.

Torvens pakning i sække, samt lastning i fartøi koster 1 kr. pr. ton. Fragten til Aalesund beløber sig til 3 kr. pr. ton, og kjøring omkring til konsumenterne, indkasso samt retur af de tomme sække koster 2 kr. pr. ton. *Torven* sælges frit ombragt i sække à 50 kg. til en pris af 80 øre pr. sæk, eller *16 kr. pr. ton*. Samtidig koster *stenkul* frit ombragt kr. 1,75 pr. hl. à 72 kg. eller tilsvarende ca. *24 kr. pr. ton*. *Birkeved* koster kr. 10,50 à 11,00 pr. favn 2 m. × 2 m. × 12", hvortil kommer ombringelse og hugning kr. 1,80 pr. favn. En saadan favn birkeved veier 562 kg., hvorefter birkeveden færdig til at lægges i ovnen koster ca. *20 kr. pr. ton*.

Paa grund af denne torvs forholdsvis høie brændværdi og gode kvalitet kan man regne, at 1 kg. almindelig *stenkul* (7000 kalorier) modsvares 1,55 kg. torv (4600 kalorier), hvorved *stenkullen og torven falder omtrent lige dyr*.

Da birkeved har en lavere brændværdi end torv og tillige er betydelig dyrere falder *torven afgjort billigere i konkurrencen med birkeveden*.

Dette er altsaa frit ombragt til konsumenterne og det fremgaar af ovenstaaende, at *torvens salgspris paa myren er 10 kr. pr. ton*.

Efterspørgselen efter torv til husbrug i Aalesund er, efter at man har faaet prøve den, saa stor, at fabriken har ordres paa mere end der kan leveres.

Fremtids- I løbet af kommende sommer bør man kunne producere mindst 1500
udsigter. tons torv. Produktionsprisen inklusive amortisation etc. burde kunne blive ca. 5 kr. pr. ton. Transportomkostninger, ombringelse etc. burde kunne reduceres, især ved at indrette transporten paa en noget billigere

maade, men selv om saa ikke sker, skulle man dog med god fortjeneste kunne sælge torven til en lavere pris.

Til næste høst vil »Meddelelserne« forhaabentlig kunne indeholde opgaver over torvens kostende og om foretagendets lønsomhed i det hele taget.

Efter alt at dømme er den begyndelse, der her er iværksat, lovende og vil visselig bidrage til at flere saadanne anlæg kommer istand.

BRÆNDTORVANLÆG NORDENFOR POLARCIRKELEN.

DA spørgsmaalet om at anlægge torvfabriker i vore nordlige landsdele for tiden er aktuel, kan det være af interesse at erfare lidt om verdens hidindtil nordligste torvfabrik.

Nedenstaaende oplysninger er velvillig meddelt af den svenske stats *torvingeniør Ernst Wallgren*.

Den svenske stat bevilgede 10,000 kr. til et forsøg med brændtorvfabrikation i *Norrland*. Fabriken blev anlagt paa Majenjänkä myr, der ligger paa statens grund ca. 10 km. nordenfor polarcirkelen og ca. 3 km. nordenfor Koskivara station ved Gelivarabanen, mellem jernbanelinien og Råne elv, hvortil myren er afgrøftet. Myren har et areal af ca. 70 maal med en arbejdsdybde af fra 2 til 3 m. Større myrer — enkelte op til et areal af 40,000 maal — forefindes i nærheden, men denne forholdsvis lille myr blev valgt til forsøget paa grund af den heldige beliggenhed ligeindtil jernbanelinien. Med en produktion af 500 tons aarlig er der tilstrækkelig materiale for 20 aars drift.

Undersøgelser viste, at torven i det nordlige Sverige gennemgaaende er af bedre kvalitet end i den sydlige del af landet. Desuden er tørkeforholdene bedre pr døgn paa grund af de lyse nætter. Derimod har man et mindre antal tørkedage, og kan derfor ikke producere saa meget torv pr. maal tørkeareal og sommer.

Forudsætningerne for, at et godt produkt skal kunne erholdes under de klimatiske forholde, som forefindes ved Koskivara, er anvendelsen af beprøvede anordninger med første classes maskiner for fremstilling af maskinformtorv. Under vekslende veirforholde, og med saadanne maa man regne, har vel tilberedt maskinformtorv størst udsigt til at blive tør. Har man først faaet maskintorven tørket til høist 40 pct. vandgehalt, og sat i stak inden høstkulden kommer, da er torven bjerget, idet den tilstrækkelige eftertørkning derefter foregaar tidlig paa vaaren.

Der anskaffedes en torvmaskine Anrep II med lokomobil — samme sort som til Harøen —. De forberedende arbejder paabegyndtes i april maaned og selve afgrøftningen kostede 500 kr. Anlægget blev sat igang den 15de juni, og arbeidet paagik til og med den 15de

juli, altsaa i en maanedes tid. Arbejdsstyrken bestod af 11 mand, 2 gutter og en maskinist. Som arbejdsleder fungerede en paa statens torvskole uddannet torvforvalter. Der arbejdedes paa akkord, hver voksen mand betaltes 15 øre pr. tusinde stykker torv og gutterne 6 à 7 øre pr. tusinde stykker torv. Arbejdsfortjenesten for de voksne arbejdere blev herved gennemsnitlig 4 kr. pr. 10 timers arbejdsdag. Der produceredes i almindelighed 26,000 stykker torv eller ca. 20 tons pr. dag. Undtagelsesvis produceredes op til 31,500 stykker torv pr. dag. Paa grund af, at der var mange regndage, blev den samlede produktion tør vare 450 tons. Produktionsprisen blev kr. 8,50 pr. ton alt iberegnet, hvilket med fradrag af de extra omkostninger, som altid forekommer det første aar, vil udgjøre 5 kr. pr. ton. Til brændsel for lokomobilet anvendtes furuved, hvorved produktionsprisen forøgedes. For fremtiden vil man kunne anvende torv.

Anreps torvmaskine i arbejde.

Der arbejdedes kun med et dagskift, men det er meningen til sommeren at arbejde med to arbejds-skift — dag- og natarbejde, idet det jo, i den tid arbejdet paa gaar, stadig er lyst.

DER er nu udsigt til at komme istand en tidsmæssig brændtorvfabrik i nærheden af Bodø, altsaa endnu længere nord end det svenske anlæg. Vedkommende myr har ifølge tilsendte opgaver et areal af ca. 1200 maal og en dybde af ca. 3 m. Ligesaa store myrer findes i nærheden. Blandt fiskerbefolkningen er der især i sommertiden — da torvarbejdet eventuelt skal paa gaa — mange ledige hænder, som derved vil kunne faa beskjeftigelse.

Det norske Myrselskabs sekretær vil antageligvis til sommeren kunne undersøge betingelserne for brændtorvfabrikationen i Nordland.

HVILKEN BETYDNING HAR EN FREMTIDIG STOR TORVSTRØFABRIKATION FOR VORT LAND?

DEN bedste maade at formindske følgerne af et daarligt aar, er at forøge jordens minimale afkastningsevne, det vil sige at tilsætte mere gjødningsemner. De kunstige gjødningsemner bør vistnok anvendes i meget større mængder end hidtil; men disse koster mange penge, og det er ikke alle, som har raad til at købe store kvantiteter af disse. Ser vi saa paa den naturlige gjødning, som vi faar fra stald og fjøs, da ved vi, at den værdifuldeste del af denne er den flydende gjødsel, der i de allerfleste tilfælde faar rinde bort fra møddingen til ingen nytte. En sagkyndig har beregnet, at der paa den maade i vort land gaar tabt gjødningsemner, der anslaaes til en samlet værdi af ca. 19 mill. kroner aarlig

»Svenska Mosskulturföreningen« har anstillet en sammenligning imellem henholdsvis torvstrø, halm og sagspon som strømiddel, og viste det sig ved de foretagne analyser af gjødselen, at torvstrøet var de øvrige stroemner betydelig overlegen.

Ifølge undersøgelser af overregeringsraad dr. Fleischer i Berlin kan man ved at anvende torvstrø i fjøs og stald opsamle lige til 14 kg. mere letopløselig kvælstof pr. voksent dyr og aar, end hvis man anvender halmstrø.

I Tyskland har man nylig foretaget en sammenligning mellem torvstrøgjødsel og halmstrøgjødsel, og som middeltal for 40 forskellige forsøg fandt man, at man med torvstrøgjødselen erholdt 300 kg. mere poteter pr. maal end ved halmstrøgjødselen. Merudgiften for torvstrøet var kr. 2,25 pr. maal, saa at disse 300 kg. poteter kun kostede kr. 2,25.

Ved anvendelsen af torvstrø i fjøs og stald kan man paa en billig maade samle op den flydende gjødning, der nu gennem bække og elve rinder ud i havet, og isteden bringe den hen paa vor magre faste mark og vore haarde lerbakker. Herved kan vi blive istand til at høste meget mere hø paa vore enge og meget mere korn paa vore agre.

De fleste af vore mosemyrer har et mere og mindre tykt brændtorvlag paa bunden og derunder sand eller lere. Hvor brændtorvlagets beskaffenhed og mægtighed ikke betinger en fordelagtig brændtorvfabrikation, og hvor myren forøvrigt lader sig tørlægge til bunds, kan man opdyrke det aftravede parti, idet dette ved tørlægning temmelig snart formuldnes, og kan vi derved successive erholde mere dyrket land.

Vi ser saaledes, at en planmæssig anordnet torvstrøfabrikation ikke alene bidrager til at forbedre vor allerede dyrkede jord, men vil ogsaa bidrage til at skjænke os mere dyrkbart land.